

Asia: VN/33943/2025

Hallituksen esityksen luonnos laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena)

Lausunnonantajan lausunto

Yleinen näkemyksenne esityksestä sekä tiivistelmä lausuntonne pääkohdista

Akavan sairaanhoitajat ja Taja ei kannata hallituksen esitystä. Esitetyt lakimuutokset, erityisesti maksullisen avoimen tutkintokoulutuksen malli herättää huolta koulutuksen yhdenvertaisuudesta ja laadun heikkenemisestä.

On huomioitava, että opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa ohjausryhmässä enemmistö ei ole kannattanut tässä esityksessä ehdotettua maksullisen tutkintoväylän mallia. Esitetty vaihtoehtoinen malli, jossa maksullinen koulutus koskisi erillisiä täydennyskoulutustyyppisiä lyhyttutkintoja ilman koulutuksen järjestämistavan sitomista avoimeen korkeakouluopetukseen, kohdistaisi maksulliset opinnot tehokkaammin nimenomaan omaa osaamistaan kehittäville. Taja kannattaa Akavan esittämää osaamisvähennystä, jonka avulla osaamisen kehittämiseen käytettyjä kuluja voitaisiin vähentää verotuksessa muiden tulonhankkimiskulujen tavoin. Myös osaamiseteleiden käyttöä tulisi laajentaa. Edellä mainittujen rinnalle olisi luotava uusi, aiemman aikuiskoulutustuen korvaava malli, jolla tuetaan ja mahdollistetaan yksilöiden omaehtoinen osaamisen kehittäminen.

Esityksessä ei ole huomioitu säänneltyjen ammattien, erityisesti sote-alojen erityispiirteitä. Esityksessä ei ole edellytetty maksulliseen tutkintoväylään soveltuvuuskokeita, jotka ovat tärkeä osa sote-alojen opiskelijavalintaa. Lisäksi Taja huomauttaa, että useisiin tutkintoihin sisältyy pakollisia käytännön harjoitteluita, mutta harjoittelupaikoista on jo nykyäänkin pulaa, mikä viivästyttää jopa opiskelijoiden valmistumista.

Avoin yliopisto-opetus tapahtuu pitkälti saman henkilökunnan toimesta, kuin tutkintoon johtavassa opetuksessakin. Tajan näkemyksen mukaan on vaikea nähdä, miten esitetty muutos ei heikentäisi

korkeakoulujen opetuksen laatua, jollei koulujen rahoitusta myös huomattavasti lisittäisi. Lisäksi esitetty muutos lisäisi korkeakoulujen henkilökunnan työkuormaa ja hallinnollista taakkaa.

Maksuton koulutus varhaiskasvatuksesta aina korkeakouluun asti on Suomen ylpeys, ja esitetty maksullinen tutkintoväylä murentaisi merkittävästi tätä hyvinvointivaltiomme tärkeää periaatetta.

Näkemyksenne esityksen tavoitteista

Koulutus- ja osaamistason nostaminen sekä jatkuva osaamisen kehittäminen ovat sinänsä kannatettavia tavoitteita, joiden ei tulisi kuitenkaan toteutua koulutuksen laadun kustannuksella. Lisäksi korkeakoulujen sisäänottomääriä harkittaessa tulee huomioida pitkän tähtäimen työelämätarpeet, jotka ovat jääneet esityksessä vähälle huomiolle.

Tajan näkemyksen mukaan esitysluonnos ei vastaa esityksessä asetettuihin tavoitteisiin. Esityksessäkin todetaan, että ehdotettu avoin maksuton tutkintoväylä on tarkoitettu erityisesti työssäkäyville ja korkeakoulututkinnon jo suorittaneille. Sen vaikutus nuorten korkeakoulutettujen aikuisten määrään voi jäädä vähäiseksi.

Näkemyksenne avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävän tutkintokoulutuksen järjestämistä koskevista ehdotuksista (1. lakiehdotuksen 7 § ja 8 c § sekä 2. lakiehdotuksen 10 § ja 12 c §). Onko ehdotetussa sääntelyssä muutos- tai täsmennystarpeita?

-

Näkemyksenne opiskelupaikkojen varaamiseen (ensikertalaiskiintiö) liittyvästä ehdotuksesta (1. lakiehdotuksen 36 b § sekä 2. lakiehdotuksen 28 b §)

-

Näkemyksenne opintotukilakia koskevasta ehdotuksesta (3. lakiehdotus)

Akavan sairaanhoitajat ja Taja pitää ongelmallisena, että esityksessä maksullisen avoimen tutkintoväylän opiskelijat rajataan opintotuen ulkopuolelle. Tämä luo epätasa-arvoa eri sosioekonomisista taustoista tulevien opiskelijoiden välille ja korostaa avoimen tutkintoväylän opintoihin vaadittavaa varallisuutta. Taja yhtyy Akavan näkemykseen siitä, että tämä kirjaus toisi heikennyksiä pienituloisten mahdollisuuksiin hyödyntää koulutusväylää.

Näkemyksenne korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia koskevasta ehdotuksesta (4. lakiehdotus)

Taja pitää kyseenalaisena avoimen tutkinto-opiskelijoiden rajaamista korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle. Katsomme, että esitys on opiskelijoiden yhdenvertaisuuden, opiskelukyvyn tukemisen sekä opiskeluyhteisön toimivuuden näkökulmasta erittäin ongelmallinen.

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioista vaikutusarviolajeittain. Mitkä ovat omat arvionne esityksen vaikutuksista? Puuttuuko esityksen vaikutusarvioista jotakin? Korkeakouluja pyydetään arvioimaan, miten ja missä laajuudessa esitysluonnoksen mukainen mahdollisuus suorittaa tutkinto avoimessa korkeakouluopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön sekä millä aikataululla. Lisäksi korkeakouluja

pyydetään arvioimaan, millaisia vaikutuksia tämän käyttöönoton toteutumisella olisi korkeakoulujen muuhun avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan.

-

Näkemyksenne esityksen voimaantuloaikataulusta (esitysluonnoksen mukaan ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.8.2028)

Akavan sairaanhoitajat ja Taja ei kannata lakien voimaantuloa.

Muut huomiot ja näkökohdat

-

Junno Anna-Kukka
Akavan sairaanhoitajat ja Taja ry